



Sanatta Kadın Algısı: Afyonkarahisar Türküleri Örnekleme

 ÇAĞHAN ADAR ^a  BEYZA YETİM ^b

Geliş Tarihi: 25.06.2020 | Kabul Tarihi: 29.10.2020

Öz: Toplumsal cinsiyet kavramı, kültürel ve sosyal olarak belirlenen cinsiyet rollerine karşılık gelir. Yüzyıllar boyunca toplumlarda kadının yeri ve statüsü sürekli olarak tartışılmıştır. Bu süreç içerisinde hemen hemen her toplumda var olan kadın ve erkek rolü günümüzde de devam eden bir tartışma konusu olmuştur. Geleneksel bakış açısı ile toplumsal cinsiyet ayrımı, kadını başarı, güç ve bağımsızlıktan uzaklaşmaya yöneltmiş, kadını cinsel duyguları uyandıran bir nesne haline getirmiştir. Sanat alanında da baktığımızda kadın her dönem ön planda olmuştur. Özellikle bu kadın algısı, müzikte güftelerde kendine göstermiştir. Geleneksel kültürümüz olan Türk Halk Müziği eserlerini incelediğimizde, geçmişten günümüze toplumda kadına bakış açısını net bir şekilde görmekteyiz. Türküler kadına karşı, aşkı, şiddeti, özlemi, hatta cinsel kimliği göz önüne sermektedirler. Araştırmada; Afyonkarahisar örnekleminde, halk müziği eserlerinde kadın algısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada içerik analizi tekniği kullanılacaktır. Araştırma sürecinde; belirlenmiş olan konu için, örneklem seçilecek, toplanan verilerin betimlemesi, değerlendirilmesi ve yorumlaması yapılacak. Veriler toplanırken arşiv taraması yapılarak veri elde edilmesi sağlanacaktır. Araştırmanın özgün olduğu, ilgili yayın ve araştırmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, kadın, türkü, algı, sanat.

^a Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Türk Sanat Müziği Böl.
cadar@aku.edu.tr

^b Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE, Müzik Programı

The Perception of Woman in Art: The Case of Afyonkarahisar Folk Musics

Abstract: The concept of gender refers to cultural and socially determined gender roles. Over the centuries, the place and status of women in societies have been constantly discussed. The role of men and women in almost every society in this process has been an ongoing debate today. With the traditional perspective, gender discrimination has directed women to move away from success, power and independence, making women an object that arouses sexual feelings. When we look at the field of art, women have always been at the forefront. In particular, this woman's perception has shown herself in music and lyrics. When we examine the works of Turkish Folk Music which is our traditional culture, we clearly see the perspective of women in society from past to present. The folk songs reveal love, violence, longing, and even sexual identity against women. In this study, in the sample of Afyonkarahisar province, it is aimed to examine the perception of women in Turkish folk music works. The content analysis technique will be used in the research. During the research process; For the determined subject, the sample will be selected and the collected data will be described, evaluated and interpreted. While collecting the data, archive scanning will be provided to obtain data. It is thought that the research is original and will be a source for related publications and researches.

Keywords: Afyonkarahisar, women, folk music, perception, art.

Giriş

Cinsiyet kavramı insanlığın var olduğu ilk günden başlayıp günümüze kadar devam etmiş ve bundan sonrada devam eden bir ayrımcılık kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. TDK cinsiyeti; Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dışıyı ayırt ettiren yaradılış özelliği (2019) olarak tanımlamaktadır. Cinsiyet kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanırken toplumsal cinsiyet; kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eder (Karakuş, Mutlu ve Ark. 2018:2).

Yapılan tanımlara bakıldığında cinsiyet kavramının sadece biyolojik ve fizyolojik bir unsur olmadığı görülmektedir. Kadın ve erkeğin toplumdaki yerinin belirlenmesi açısından da cinsiyetin önemli olduğu görülmektedir. Erkeğe, yaptığı işlere karşı bakış açısı genellikle olumlu yönde kullanılırken kadın her zaman bir önyargı ile karşılaşmıştır.

Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplumdaki yerinin belirlenmesini sağlayan, yaşamda ki rollerini belirleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dökmen'e göre; Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmekte ve toplumda kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları içermektedir (2010: 31). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı maalesef günümüzde halen devam eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların toplum içerisinde istedikleri statüye ulaşmalarında engel olmaya devam etmektedir ve erkek üstünlüğü özellikle ataerkil toplumlarda devam etmektedir. Tüm dünya geneline bakıldığında bölgesel olarak az ya da çok gözlemlediğimiz bu toplumsal cinsiyet baskısı dünya genelindeki refahın ve ilerlemenin önünü tıkamakta, kadının toplumsal statüsünün artırılması, sosyal yaşamın her alanına kadınların erkeklerle eşit bir biçimde katılımının sağlanması gerekmektedir (Aydın, Bekar ve Ark., 2016:226).

Toplumsal cinsiyet farklılıklarına baktığımızda kadının en önemli rolü aile olarak görülmekte ve annelik statüsü ile bu farklılık dahada belirgin hale gelerek kadın üzerindeki baskı artmaktadır. Erkeklerin, kadın aile içerisinde tanımlaması, bu aile ortamına çıkan kadınları baskı altına almanın bir yoludur. Psikolojik olarak kadının yeri evidir algısı gözlenmektedir. Sınıf ve renkleri ne olursa olsun, kadınların yeniden üretici güçlerinin denetim altına alınması, doğurganlık, kürtaj ve genel olarak jinekolojinin yasal ve teknik kontrolü, bu sistem için gereklidir. Anneliğin “özelleşmesi”, kadınları ataerkil sistem içinde siyasal güçten alıkoymaktadır (Ecevit, 1993, Akt. Özdemir, 2019:91).

Toplumda Kadın

Dünya var olduğu günden bugüne kadar, kadın her zaman önyargı ile bakılan, yaptıkları eleştirilen bir rol üstlenmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle toplum kadına, hangi zamanda ve uygarlıkta, hangi din ve mezhepte olursa olsun önyargılı olarak bakmıştır ve bakmaya devam etmektedir. Günümüzde her ne kadar kadın erkek eşitliğinden bahsedilse de, erkeğin yapmış olduğu olumsuz bir eylem yadırganmıyor hatta övgü ile bahsediliyorsa kadın tam tersi bir o kadar dışlanıyor ve hor görülüyor. Bu durumda geçmişten beri süre gelen kadın erkek eşitsizliğinin en önemli göstergesi olarak karşımıza çıkıyor.

Bütün toplumlarda doğuştan gelen biyolojik farklılıklar kültürel olarak farklılıklar ile birleşerek toplumsal bir kültür ve baskı aracı haline gelmektedir. Bununla birlikte kadınlar ve erkeklerin toplumda hangi haklara ve güce sahip olması gerektiği durumu bu kültürel ve toplumsal cinsiyet farkları ile belirlenmekte, bu da ataerkil yapısı daha baskın olan toplumlarda, kadınların toplumsal cinsiyet farklılığını daha çok yaşadığı ve yaşamaya mahkum edilme durumlarını belirlemektedir.

Bu beklentiler toplumdan topluma ve aynı toplum içinde bir toplumsal kesimden diğerine kısmen değişse de, özünde ortak noktalar vardır. Bu öz toplumsal cinsiyet temelli asimetrisinin yani farklılıklar ve eşitsizliklerin varlığıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, kadın ve erkeğin, toplumsal kurumlar içinde (aile, çalışma, hukuk, eğitim, siyaset, din, sağlık, vb) mevcut kaynakları, fırsatları ve gücü kullanımlarında eşitliği ifade ederken toplumsal cinsiyet eşitsizliği de bu alanlarda birinin diğerine göre eşitsiz konumunu anlatır (Ecevit, 2003:83).

Tüm tanımlara bakıldığında hangi toplumda olursa olsun kadın olmanın her alanda zor olduğu görülmektedir. Toplumda kadının ev hayatı da iş hayatı da her zaman gözlem altındadır. Yapılan işlerin kolayca eleştirildiği ev ön yargılı bakıldığı bir cinsiyet ayırımı eğitim ve yaşam şartlarının günümüzde iyileşmesine rağmen azda olsa devam etmektedir. Tüm alanlarda olduğu gibi sanatta da kadın olmak her dönemde zor olmuş ve eleştirilere maruz kalmıştır. Buna rağmen yapılan çalışmalara bakıldığında nitelikli eserler ortaya koyduklarını da unutmamak gerekmektedir.

Algı

Algı, bireyin duyuşsal organları tarafından alınan bilginin yakalanmasını sağlayan ve bu bilgileri işleyip sonrasında anlamlı hale gelmelerini sağlayan durumdur. Algı cinsiyetlere göre farklılık gösterdiği gibi aynı aileden bireylerde yani toplumda her insanda farklıdır. Bir konu üzerindeki algıların ortak ya da yakın olduğu bireyler olsa da genel olarak her insanda algılama yeteneği ve algıladığını yansıtırma durumu farklılık göstermektedir. Bireyin algısını etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bunlar dışarıdan gelen uyaranlar olabildiği gibi insanın iç dünyasındaki beklentiler, geçmişinden gelen birikimler ve kişilik özellikleri vb. durumlar önemli birer etkendir.

İnceoğlu algıyı, dış dünyamızdaki soyut/somut nesnelere ilişkin olarak aldığımız duyuşsal (sensible) bilgi (information) olarak tanımlarken (2010:68), Sazak algıyı şu şekilde tanımlamaktadır; insanlar, buldukları ortamlarda bir titreşim ağı içerisinde yaşamaktadır. Bu titreşim ağı içerisinde en önemli etken ise ses titreşimleridir. Ses titreşimlerini alan bir birey yani işitsel olarak uyarılan birey, kulağından içeriye almış olduğu

uyaranı sinir sisteme yoluyla beynine kadar iletir ve işitme süreci bu aşamada tamamlanır.

Bu süreç, psikolojik oluşumların en yalın öğeleri olan algılamanın fizyolojik yanısıdır. Bu fizyolojik sürecin sonunda algılama dediğimiz olay meydana gelmektedir. Bu algılama süreci sinir sistemi ile ulaşılan beyinde gerçekleşmektedir. Algılamada beyne ulaşan uyaranlar gruplar halinde ayrılırlar ve aynı zamanda bir anlam kazanır. Gruplaşmayı gerektirmeyen yalın bir uyarım bile beyinde yorumlanır. Görülüyor ki, işitsel duyumlar onlara dayalı algılamanın meydana gelmesini sağlayan fizyolojik oluşumlardır. (2008:4)

Sanatta Kadın Algısı ve Kadının Yeri

Sanatın var olduğu ilk günden bugüne kadar, sanat alanında kadın algısı hep var olmuştur. Müzikte sözlerde yer alırken resimde tuvale yansımış, heykele yansımış, şiirde söze yansımıştır. Kadını her yönüyle ele alan sanat, kadındaki güzellikten, aşktan, fiziksel özelliklerden ve bunun gibi birçok özellikten bahsetmiş, sanatçının duygularını yansıtmasında yardımcı olmuştur. Kadınlar geçmişten bugüne kadar kendilerine yüklenen roller ile yaşamak durumunda kalmışlardır. Özellikle cinsel ayrımlar, üreme ve annelik, tutucu ve baskıcı toplumlar, inançsal baskılar ve yaptırımlar yüzünden kadınlar çoğu zaman ikinci planda kalmış ve toplumsal baskıyı en ağır şekilde yaşamışlardır. Bu durum her toplumda, her dinde, her dilde ve her meslek grubunda karşımıza çıkmaktadır. Hatta baktığımızda sanatın pek çok alanında toplumsal baskılar yüzünden kadın sanatçılar baskılanmış, sanatlarını icra edememişlerdir. Sanatını icra edenlerin ise büyük çoğunluğu arka planda kalmıştır.

Bu engellemeler nedeniyle sanatsal yaratıcılıkları sınırlanmış olan kadın, sanatın her alanında olduğu gibi müzik üretimine de fazlaca katkıda bulunamamıştır. Yeniçağ sonrasında bireysel özgürlüklerin kazanılması ve değişen toplumsal koşullar, müziğe ve güzel sanatlara ilgiyi artırdığı gibi, doğası gereği yaratıcı özelliği olan kadınların, sanatsal alanda alınan eğitimlerle yaratıcılıklarının artmasını ve çok sayıda sanatsal ürün

vermelerini sağlamıştır (Tunçdemir, 2004: 1, Akt. İstanbullu, 2018:5).



Resim 1

Ökmen'in çalışmasında, plastik sanatlardan heykel alanında kadın algısına baktığımızda, tarihte yapılmış ilk heykellerde bile kadın tasviri kullanılmıştır. Fakat bu sanat eserlerinde kadının cinsiyet olarak tasvirinden çok, doğum, bereket, üreme gibi kadınsılığa toplum tarafından iliştilmiş öğelerin ifadesi olduğu görülür. Bu ilk heykelciklerin yüzlerinin açıkça betimlenmemiş olması bu eserlerin kadın bedenini bir sanatsal metafor olarak kullandığını gösterir. İri göğüsler ve şişkin göbekler bereket ve doğurganlığa atıf yapmak içindir kullanılmıştır (2019:13).

Resim alanında baktığımızda, Osman Hamdi Bey'in kadın temalı resimleri rastlamaktayız. 1880 yılında yapmış olduğu *İki*



Müzisyen Kız isimli eser Osmanlı sosyal yaşamında müziğin ve müzikli dinletilerin önemli bir yeri olduğunu burada kadınlarda var olduğunu yansıtmıştır, sanatta kadına duyulan hayranlığı resmetmiştir.

(https://blog.peramuzesi.org.tr/wp-content/uploads/2013/04/SVIKV.RK_0009.jpg)

(Erişim T. 19.01.2020, 13:55).

Müzik alanında baktığımızda ise müziğin her türünde kadın algısını görmek mümkündür.

Pop Müzik; Toygar Işıklı / Sen Yanımdayken

Elime doğdu gül yüzün ah

Kana kana içtim dünümü

Yüzüme güldü ilk sözün ah

Yana yana seçtim günümü

Sen Yanımdayken o tozlu yollar aşka gider

Ah sen sonumuzu yazsan inan dayanamam ölürüm ben

Türk Sanat Müziği; Zeki Müren / Gözlerin Doğuyor Gecele-
rime

Ne mektup geliyor ne haber senden

Söyle de bileyim bıktın mı benden

Her akşam güneşin battığı yerden

Gözlerin doğuyor gecelerime

Türk Halk Müziği; Neşet Ertaş / Yazımı Kışa Çevirdin

Yazımı kışa çevirdin

Karlar yağdı başa Leyla'm

Viran oldu evim yurdum

Ne söylesem boşa Leyla'm

Her an gözümde perdesin

Nere baksam sen ordasın

Mevla'm ayrılık vermesin

Gökte uçan kuşa Leyla'm

Arabesk Müzik; Müslüm Gürses / Çünkü Sen Çölüme Yağ-
mur Oldun

Eğer Seni Kırdıysam Darıl Bana

Ama Bir Gün Beni Ararsan Bak Ruhuna

Birden Gecem Tutarsa

Güneşi Çevir Bana

Sevgilim Bağışla Biraz Zor Olsa Da

Affet Beni Akşamüstü Gölgem Uzarken

Öğleden Sonra Affet Ne Zaman İstersen

Günümüzde gelişen eğitim düzeyi, modernleşen toplumlar ile birlikte kadın her çalışma alanında olduğu gibi sanat alanında da kendine yer bulmuş ve adından söz ettirmeye başlamıştır. Özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra kadına verilen değer ile birlikte kadının her alanda yetkin bir rol oynamasının önü açılmış ve kadın toplumun her alanında var olmaya başlamıştır. Günümüzde sanatın her dalında (resim, müzik, dans, plastik sanatlar vb.) alanlarında yetkin birçok kadın sanatçı ve sanat eğitimcisi bulunmaktadır.

Müzikte Kadın Algısı ve Kadının Yeri

Sanatın her alanında olduğu gibi müzik alanında da kadın her zaman ön planda olmuştur. Şarkı sözlerinde kadına karşı özlem, aşk, kıskançlık, cinsellik ve şiddet gibi duygusal özellikler anlatılmış hem de fiziksel özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu anlatımlar bazen erkekler tarafından karşı cinse karşı söylenmiş ya da yazılmış bazende kadınların birbirlerine karşı yazdığı ve söylediği eserler olmuştur.

Açar çalışmasında müzikte yer alan kadın varlığından şu şekilde bahsetmektedir; Batı müziğinin tarihsel sürecini ele aldığımızda erkekler daha çok besteci, kadınlar ise müzik icracıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle müziksel alan içinde kadın varlığıyla dikkat çeken operada kadının yorumculukla sınırlandırıldığı ve opera besteciliğinin erkeğe uygun alan olarak biçimlendiği görülmektedir. Kadınların bestecilik alanında erkeklere oranla daha az yer almasının sebebi ise akıl, yetenek gibi unsurlarla ilişkilendirilen yaratıcılığın erkeklerle özleştirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Özkişi, kadınların bestecilik özelindeki azlığının sebebini 20.yüzyılın ilk yarısına dek kadınlara atfedilen müzikal yaratıcılık yetersizliği mitine ve kadınların bestecilik eğitimine erişimlerinin kısıtlanmış olmasına dayandırmaktadır (2012:2015).

Türk Müziğinde kadın kimliğini tanımlayan Açar, bu müzik türünde kadının yerinden şu şekilde bahsetmektedir; kadının müzik pratiği içinde hangi dönemde ve hangi alanda ne kadar yer aldığına bakmak gerekir. Yaşanılan dönem ekseninde geçmişten günümüze baktığımızda ise kadınların ses ve çalgı yorumcusu, müzik eğitimcisi ve besteci olarak Türk müziğinde yer aldığı görülmektedir. Osmanlı'da ise müzik pratiği içinde kadınların kimi zaman ses ve çalgı yorumcusu kimi zamanda müzik eğitimcisi olarak yer aldığı görülmektedir. Daha çok kadın çalgıları olarak görülen çeng ve def gibi çalgıları çalan kadınlar mahremiyet algısı nedeniyle müziği haremde, kadınlar arasında gerçekleştirilen müzik meclislerinde ve konaklarda icra edebilme imkânı bulmuştur.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte devlet desteğiyle verilen kararlar ve uygulanan programlar çerçevesinde müzik alanında oluşturulan kurumlar arasında Ankara Konservatuarına öncülük eden Musiki Muallim Mektebi de yer almaktadır. Bu mektepten, diğer müzik kurumlarından ve bu kurumlarda eğitim almış kişilerden kız öğrencilerin yararlanma imkânı bulması müziksel kimliklerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte kadınların kamusal alanda müzik pratiği içinde yer almasını engelleyen kısıtlamalar zamanla ortadan kalkmış, kadınlar ses ve çalgı sanatçısı olarak sahnede yer almaya başlamıştır. Bu isimlere Klasik Türk Müziği sanatçılarından olan Safiye Ayla, Müzeyyen Senar, ilk Türk kadın Opera sanatçıları olarak tanınan Semiha Berksoy, Leyla Gencer, Türk piyanist İdil Biret ve Türk keman virtüözü Suna Kan örnek gösterilebilir. Ayrıca Semiha Berksoy, İdil Biret ve Suna Kan müzik eğitimi alması için devlet desteğiyle yurtdışına gönderilen ilk Türk kadın müzik sanatçıları arasında yer almaktadır (2015: 23-24).

Türkülerde kadın teması oldukça fazla kullanılmaktadır. Özellikle kadına karşı olan hislerin anlatıldığı türkülerde, kişi söylemek isteyip söyleyemediklerini türkü yoluyla anlatmayı tercih etmiştir. Birçok türküde kadınların fiziksel güzelliği, kıyafetleri, tatlı dili gibi özellikler aktarılmıştır.

İstanbulu, türkülerde kadından şu şekilde bahsetmektedir; Türküler kadın için de hayatın vazgeçilmez parçalarından biridir. Kadın, türküler yoluyla toplum içinde dile getiremediği acılarını sevinçlerini, umutlarını dile getirmiş, kendisini etkileyen en önemli konuları ısrarla türkülerinde konu etmiştir. İçinde bulunduğu sosyal ortama eleştirel bakışını türkülerinde anlatmış, topluma karşı sesini duyuramadığı, kısıtlandığı cümlelerini türkü yoluyla aktarmış ve türküler adeta sınırlarını barındıran bir iletişim aracı olarak kullanmıştır. Türkülerinde kurduğu cümleler anlam ve derinlik bakımından kadının ne kadar iyi bir gözlemci, sorgulayıcı, yorumlayıcı ve yönlendirici olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Kadına özgü bu türküler kadının gündelik yaşamda kullandığı araç gereç, şive, motif, iş, inanç ve folklorik unsurlar bakımından önemli bilgiler sunmaktadır (2014:11).

Yöntem

Araştırmada veri elde etmek amacıyla kaynak taraması yöntemine başvurulmuş ve ulaşılabilen eserler taranarak sonuçta ulaşılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, içeriği, yöntemi ve amacı bakımından tarama modeline uygundur. Tarama modeli, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.” (Karasar, 2009:77)

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Evren, araştırmanın yapılacağı alanı genel olarak tanımlamak için kullanılan terimdir. Evrende yapılan çalışmalar kapsamlı, maliyetli ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bu nedenle araştırmanın evrenini daha da sınırlandırmak için araştırmanın örnekleme çıkarılır. Araştırmanın evreni Afyonkarahisar türkülerini, örnekleme ise, bu türkülerden içerisinde kadın teması bulunan ve ulaşılabilen eserler ile sınırlandırılmıştır.

Bulgular

TRT repertuarında kayıtlı olan Afyonkarahisar türküleri nelerdir?

Güftesinde kadın teması olan türküler italik ve bold olarak yazılmıştır.

Tablo 1. TRT Repertuarında Kayıtlı Olan Afyonkarahisar Türküleri Listesi Tablosu

No	Ezgi Adı	Kaynak Kişisi	Derleyen	Yöresi
1345	<i>A Gız Senin Adın Dudu</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
570	<i>Afyonun Ortasında Galesi</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
2788	<i>Al Kadifenin Topu</i>	Emine Toplu	İsmet Egeli	Afyon/ Dinar/ Kozluca
68	<i>Allı Gelin Taşbaşımı Yol Eder</i>	Mevlüt Dede	Talip Özkan	Afyon/ İhsaniye/ Kayahan
2010	<i>Ardıç Arasında Biten Budaklar</i>	Saffet Uysal	TRT Müzik Dai. Başk. THM Md.	Afyon/ Dinar
520	<i>Arpalıktan Arpa Biçer</i>	Abdullah Uluçelik	Mustafa Geceyatmaz	Afyon
2394	<i>Aşamadım Bergamanın Belinden</i>	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devlet Konservatuvarı	Afyon/ Dinar
4358	<i>Aşkın Deryasına Attım Ben Bir Taş</i>	Emin Abacı	Ankara Dev.Kons.	Afyon
488	<i>Attım Tabancamı Ateş Almadı</i>	Murat Çelebi	Muzaffer Sarısözen	Afyon
457	<i>Ayşenin Evleri Yayla Yolunda</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
934	<i>Ben Giderim Oduna</i>	Kadir Üstündağ	Muzaffer Sarısözen	Afyon

2875	<i>Ben Yarımı Gülün Dibinde Buldum</i>	Emin Abacı/M. Çelebioğlu/R. Erdoğan	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon
2910	<i>Benim Saçım Uzun Olur Daranmaz</i>	İbrahim Hıdırbozan	TRT Müzik Dai. Başk. THM Md.	Afyon/Sincanlı
468	<i>Cevizin Yaprağı Dal Arasında</i>	Nureddin Güler	Muzaffer Sarısözen	Afyon/Dinar
3695	<i>Çağırın Efeleri</i>	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Afyon/Felelli Köyü
1897	<i>Çamlıbelde De Baktı Köroğlu</i>	Yusuf Durulmaz	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
3729	<i>Çattılar Gazan Taşını</i>	İbrahim Hıdırbozan	TRT Müzik Dai. Başk. THM Md.	Afyon/Sincanlı
3697	<i>Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane</i>	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Afyon/Sandıklı
1887	<i>Çayır Değil Çimenlikte Evim Var</i>	Bekir Alparslan	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
1132	<i>Çekin Kır Atımı Nalbant Nallasın</i>	Mustafa Kıtış	Durmuş Yazıcıoğlu	Afyon/Dinar
2258	<i>Çemberim Dalda Kaldı</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
556	<i>Dam Başına Ası Goymuş Galbırı</i>	Abdullah Uluçelik/ N.Bayram (Çınar)	Muzaffer Sarısözen	Afyon
1890	<i>Dertli Kerem Der Ki Çalın Sazları</i>	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
2927	<i>Dut Ağacı Dut Verir</i>	İbrahim Hıdırbozan	TRT Müzik Dai.	Afyon/Sincanlı

		bozan	Başk.THM Md.	
4128	<i>Emirdağı Birbirine Ulalı</i>	Ali Ercan	Sümer Ezgü	Afyon/Emirdağ
2496	<i>Entarine Peş Olan</i>	Galip Coşkun	Mustafa Hoş- su	Afyon/Sandıklı
2464	<i>Erzurumdan Çevirdi- ler Yolumu</i>	Nurettin Şan	Mustafa Hoş- su	Afyon/Emirdağ
1876	<i>Evim Kireç Dutmu- yor</i>	Ali İnce	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
73	<i>Evlerinin Önü Bir Kötü Yokuş</i>	Hakkı Demira- yak	Mustafa Hoş- su	Afyon/Emirdağ
3505	<i>Evlerinin Önü Yoldur (Al Fadi- mem)</i>	Metin Akın	Ali Demirhan	Afyon/Emirdağ
3694	<i>Ey Daş Delik Daş Delik</i>	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Afyon/Çay
1896	<i>Fadimemi Doru Taya Bindirdim</i>	Mustafa Arıtürk	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
2012	<i>Gorunun Annacı Gumalar Dağı</i>	Saffet Uysal	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Afyon/Dinar
3698	<i>Harman Da Yeri Kademeli</i>	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Afyon/Sandıklı
1404	<i>Hatçam Çıkmış Gül Dalma</i>	Saffet Uysal	Talip Özkan	Afyon/Dinar
2415	<i>Haydi Güzelim Kundurana Tek Tek Bas</i>	Yöre Ekibi	Mustafa Hoş- su	Afyon/Dinar
899	<i>Haydin Arkadaşlar Kına Yakalım</i>	Ali Taş	Yücel Paş- makçı	Afyon/Dinar

1874	<i>Haydin Güzelim At Olur Da Depmez Mi</i>	Fatma Türkan/ Havva Türkan	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
1093	<i>Hezin Hezin Gir Kapıdan</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
2815	<i>İki De Deroiş Gelir Posdu Posdundan</i>	Emin Abacı	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon
2817	<i>İslamoğlu Kale Yapar Taşınan</i>	Ahmet Sivritepe	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon
1488	<i>Kaçındasın Gelin Ümmü Kaçında</i>	Nazahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Afyon
1879	<i>Kapardına Asa Koymuş Galbırı</i>	İzzet Gündüz	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
1724	<i>Kara Da Goçun Boynuzu</i>	Tılı Murat	İstanbul Belediyesi Konservatuarı	Afyon/ Bolvadin
1176	<i>Kara Koçun Boynuzu</i>	Cemal Altıniğne/ Hulusi Yamaner	Muzaffer Sarısözen	Afyon
2878	<i>Karanfil Dallandır Mı</i>	Sabri Cevahir	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/ Sandıklı/Akçadere
1161	<i>Kınası Karılır Tasta</i>	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Afyon
1622	<i>Kırmızı Gülden Dal Kestim</i>	Ali Taş	Yücel Paşmakçı	Afyon/Dinar
1889	<i>Köprüünün Altı Pınar</i>	Mustafa Özgat	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
523	<i>Kumalar Dağında Göç Katar Katar</i>	Galip Coşkun	Muzaffer Sarısözen	Afyon/Sandıklı
1884	<i>Mapushane Dedikleri</i>	Kara Mehmet	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon
2014	<i>Nazillinin Hanları</i>	Saffet Uysal	TRT Müzik Dai.	Afyon/Dinar

			Başk.THM Md.	
3779	<i>Öte Yakanın Buludu</i>	Köy Kadınları	Saffet Uysal	Afyon/ Dinar/ Yelalan Köyü
1651	<i>Sahan Sahan Höşme- rim</i>	Galip Coşkun	Mustafa Hoş- su	Afyon/Sandıklı
3338	<i>Salih De Ata Biner Güççük Bey Gibi</i>	Abdullah Uluçe- lik	Özay Gönüm	Afyon
2962	<i>Sinanoğlu Derler Benim Adıma</i>	İbrahim Hıdır- bozan	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Afyon/Sincanlı
2876	<i>Su Gelir Güldür Güldür</i>	Mustafa Arıtürk	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
2139	<i>Susadan Giden Yaylı</i>	Davut Yıldız	İsmet Akyol	Afyon/Dinar
2008	<i>Şirvan Da Kayfede Yatıyor</i>	Halil İbrahim Çağla	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon
1895	<i>Uzun Olur Feslige- nin Dalları</i>	Nuri Gülpınar	Ankara Devlet Konservatuarı	Afyon/Dinar
3696	<i>Üç Guşuduk Da Uçarıdık Havada</i>	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Afyon/Felelli Köyü
61	<i>Ümmüm Seni Ha- naylardan Atarlar</i>	Mevlüt Dede	Mustafa Hoş- su	Afyon/İhsaniye
1122	<i>Yassıya Varmadan Güveyi Koyarlar</i>	Musa Çelebi Torun	Muzaffer Sarisözen	Afyon
479	<i>Yeşil Olur Sandıklı- nın Biberi</i>	Galip Coşkun	Muzaffer Sarisözen	Afyon/Sandıklı
4114	<i>Zalım Poyraz Gıcım Gıcım Gıcılar</i>	Tayfun Eryılmaz	Hale Gür	Afyon/Emirdağ

*Kadının Fiziksel Özellikleri ve Giyimlerini Anlatan Türküler ve
Türkü İçerikleri Nelerdir?*

Kadının fiziksel özelliklerini ve giyimlerini anlatan türküler şu şekilde belirlenmiştir;

Tablo 2. -Kadının Fiziksel Özellikleri ve Giyimlerini Anlatan Türkü İsimleri Tablosu

A Gız Senin Adın Dudu	Hatçam Çıkmış Gül
Afyon'un Ortasında Galesi	Haydin Güzelim At Olur Da Depmez Mi
Arpalıktan Arpa Biçer	Hezin Hezin Gir Kapıdan
Attım Tabancamı	Kaçındasın Gelin Ümmü Kaçında
Ayşe'nin Evleri Yayla Yolunda	Kapı Ardına Asa Koymuş Eleği
Benim Saçım Uzun Olur Daranmaz	Kara Da Koçun Boynuzu
Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane	Karanfil Dallanır Mı
Dam Başına Asagoymuş Galburı	Nazilli'nin Hanları
Emirdağ Türküsü	Sahan Sahan Höşmerim
Al Fadimem (Evlerinin Önü)	Şirvanda Kayfe De Yatıyor
Fadimemi Doru Taya Bindirdim	Uzun Olur Fesligenin Dalları
Harman Yeri Yaş Yeri	Ümmüm Seni Hanaylardan Atarlar

Kadının fiziksel özelliklerini anlatan türküler incelendiğinde genel olarak saçlarından bahsedilmiştir. Özellikle türkülerde kadının alına düşen kâküllerinden ve saç renginden bahsedildiği görülmektedir. Türkülerden anlaşıldığı kadarıyla bölgede kendisine türkü yazılan kadınların sarışın ya da siyah saçlı oldukları görülmektedir. Diğer incelenen türkülerde, kadınların dudak yapıları, kaş-göz yapıları / renkleri, kiloları ve fiziksel yapıları gibi birçok özellikten bahsedilmiştir. Bu özellikler incelendiğinde, bölgenin çoğunda kadınların kilolu olduğu ve türküyü yakan kişilerin kilolu bayanlardan hoşlandıkları belirlenmiştir. Özellikle dudakların kiraza benzetilmesi birçok türküde fiziksel özelliklerden bahsedilirken karşımıza çıkmaktadır. Kadınların fiziksel özelliklerini anlatırken;

Kadının alınının kâkülü, dudaklarının Honaz kirazına ben-

zetilmesi, Ne Hoş Oluyor Güzellerin Göbeklisi gibi hoşlanma sözleri, kaş ve gözleri ile birlikte yüzündeki benlerinden bahsedildiği, saçlarının uzunluğu, ellerinin kınası, yanakların güle, gözlerin möhre (mühüre) benzetilmesi, gerdanının ve göbeğinin Ak diye ifade edilmesi, orta ya da dökme boylu oluşları, ince belli ve sırma saçlı oluşlarından bahsedildiği görülmektedir. Türküler incelendiğinde, bölgenin giyim kuşamına dair



verilere de ulaşılmıştır. Bu giyim en başında da bölgeye özgü şalvarlar gelmektedir. Özellikle

bölgede giyilen şalvarların renklerinden bahsedilmektedir. Şalvarların allı, pembe olduğu, saçaklarının sırmalı olduğu söylenen türkülerde karşımıza çıkmaktadır. Kadının fiziksel özelliklerini anlatan türkülere bir örnek;

Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane

Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane

Selamım Söylen Müfrezeler Gelsin Üstüme

Haydi Güzelim Kayada Kabir Olmaz

Haydi Gazelim Seviye Sabır Olmaz

Haydi Güzelim Kunduranı Sağlam Yere Bas

Ben Seninim İster Öldür İster As

Attan (Aman) İndim Gül Dalına Bağladım

Asker (Aman) Oldum Martinimi Yağladım

Haydi Güzelim Tarlaların Keseklişi

Ne Hoş Oluyor Güzellerin Göbeklisi

Haydi Güzelim Kunduranı Sağlam Yere Bas

Ben Seninim İster Öldür İster As

Kaynak Kişi: Hasip Terlemez / Derleyen: Nihat Kaya / Yöresi: Afyonkarahisar/Sandıklı

Kadına Karşı Duyulan Aşkı ve Sevgiyi Anlatan Türküler ve Türkü İçerikleri Nelerdir?

Kadına karşı duyulan aşkı ve sevgiyi anlatan türküler şu şekilde belirlenmiştir;

Tablo 3. -Kadına Karşı Duyulan Aşkı ve Sevgiyi Anlatan Türkü İsimleri Toblosu

Al Fadimem (Evlerinin Önü)	Evlerinin Önü Bir Kötü Yokuş
Allı Gelin Taş Başını Yol Eder	Harman Yeri Yaş Yeri
Arpalıktan Arpa Biçer	Kara Da Koçun Boynuzu
Aşkın Deryasına Attım Ben Bir Taş	Kapı Ardına Asa Koymuş Eleği
Attım Tabancamı	Sahan Sahan Höşmerim
Ayşe'nin Evleri Yayla Yolunda	Köprü'nün Altı Pınar
Ben Yarimi Gülün Dibinde Buldum	Nazilli'nin Hanları
Benim Saçım Uzun Olur Daranmaz	Susadan Giden Yaylı
Cevizin Yaprağı Dal Arasında	Ümmüm Seni Hanaylardan Atarlar
Çay Kenarında İnadına Bitiyor Kestane	Zalım Poyraz Gıcım Gıcım Gıcılar
Çayır Değil Çimenlikte Evim Var	
Evim Kireç Dutmuyor	

Kadına karşı duyulan aşkı ve sevgiyi anlatan türküler incelendiğinde, özellikle duyguların tek taraflı olduğu veya iki taraflı olsa da bir kavuşamama durumu olduğundan bahsetmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde yaşanan bu tür sevdalarda birbirini seven kişilerin kavuşamadıkları ya da birbirine sevdalarından hiç haberdar olmadıkları görülmektedir.

Bazı türkülerde ise sevdanın sonunda ölüm olsa da bu sevdadan vazgeçemedikleri, bir araya gelmedikçe - kavuşmadıkça bu sevdanın bitmediği türkü sözlerinde görülmektedir.

Türkülerin en karakteristik özelliklerinden olan, sevgi, özlem ve aşk gibi temalar Afyon türkülerinde de fazlaca görülmektedir. Özellikle evlenmek isteyip evlenemediği kızlara hitaben yakılan türküler oldukça fazladır.

Kadına karşı olan sevgi, özlem, aşk gibi duyguları anlatırken “sen bana ağabey de ben sana bacı, bize kısmet gurbet elden (aman) verildi, ben yarimi gülün dibinde buldum, kuru sevda imiş kendimi yordum, benim sevdiceğim yok arasında, alnı top kaküllü bir yar yitirdim, onun için dolaşırım ben dağları, sevda benden gitmiyor sarılıp yatmayınca, oynayışın sallanışın bulanışın ırlanışın del'etti beni aman aman” gibi sözlerin kullanıldığı görülmektedir. Kadına karşı duyulan sevdayı, aşkı anlatan türkülere bir örnek;

Cevizin Yaprağı Dal Arasında

Cevizin yaprağı dal arasında

Güzeli severler bağ arasında

Üç beş güzel bir araya gelmişler

Benim sevdiceğim yok arasında

Evlerinin önü bahçalık bağlık

Ne güzel işlemiş eline sağlık (koluna sağlık)

Yar bana yollamış bir beyaz yağlık

Boynuna dolasın eğlensin diye (aldansın diye)

Evlerinin önü zerdali dalı

Pencereden gördüm kınalı eli (o nazlı yarı)

Benim sevdiceğim tomurcuk (domurcak) gülü

Sensiz lokmaları yiyemez oldum (yutamaz oldum)

Sensiz odalara giremez oldum (yatamaz oldum)

Kaynak Kişi Nureddin Güler / Derleyen: Muzaffer Sarısözen / Yöresi: Afyon-karahisar/Dinar

Kadına Karşı Duyulan Özlem ve Üzüntüyü Anlatan Türküler ve Türkü İçerikleri Nelerdir?

Kadına Karşı Duyulan Özlem ve Üzüntüyü anlatan türküler şu şekilde belirlenmiştir;

Tablo 4. Kadına Karşı Duyulan Özlem ve Üzüntüyü Anlatan Türkü İsimleri Tablosu

Allı Gelin Taş Başını Yol Eder	Haydın Güzelim At Olur Da Depmez Mi
Çattılar Gazan Taşını	Kaçındasın Gelin Ümmü Kaçında
Çayır Değil Çimenlikte Evim Var	Kınası Karılır Tasda
Fadimemi Doru Taya Bindirdim	Ümmüm Seni Hanaylardan Atarlar
Hatçam Çıkmış Gül	

Kadına karşı duyulan özlem ve üzüntüyü anlatan türküler incelendiğinde, özellikle birçok türküde sevdiğinin başkası ile evlenmesinden dolayı bu üzüntüyü anlatan türkülere rastlanmaktadır. Bu türkülerde, evlenen kızın ailesi tarafından zorla evlendirildiği görülmektedir. Bazı türkülerde ise kızın çevresindekiler tarafından kandırılarak başkası ile evlendirildiği görülmektedir. Türküler incelendiğinde, birkaç türküden sevdiğin öldüğü ve buna duyulan özlemden, üzüntüden bahsedilmektedir.

Kadına karşı duyulan özlemi, üzüntüyü anlatan türkülere bir örnek;

Kaçındasın Gelin Ümmü Kaçında

Kaçındasın gelin Ümmü kaçında
Sar'altınlar delebiyor saçında
Gelin Ümmü kaldı göller içinde
Katil göller nere kodun Ümmü'mü
Ümmü'mü Ümmü'mü gelin Ümmü'mü

On sekizdir siyah saçın örgüsü
Bu güzellik sana Hâkk'ın vergisi

Suya düştü Ümmü kızın kendisi
Katil göller nere kodun Ümmü'mü
Ümmü'mü Ümmü'mü gelin Ümmü'mü

Davulcusu kaya dibi dolařır
Seymanları kuzu gibi meleřir
Evlerine kara haber ulařır
Katil göller nere kodun Ümmü'mü
Ümmü'mü Ümmü'mü gelin Ümmü'mü

Altın tası suya düşmüş dalabır
Sırma saçlar su üstünde yalabır
řu gelinsiz gelen kervan banadır
Katil göller nere kodun Ümmü'mü
Ümmü'mü Ümmü'mü gelin Ümmü'mü

Akmaz iken kanlı sular harladı
Gelin Ümmü başın kimler bağladı
Gökte melek yerde insan ađladı
Katil göller nere kodun Ümmü'mü
Ümmü'mü Ümmü'mü gelin Ümmü'mü

Kaynak Kişi: Nazahat Bayram / Derleyen: Muzaffer Sarısözen / Yöresi; Afyonkarahisar

Sonuç

Elde edilen veriler incelendiğinde, Afyonkarahisar yöresine ait birçok türkü bestelendiği görölmüştür. Bu türküler bölgenin özelliklerini, halkını, coğrafi yapısını, insanların özelliklerini anlattığı gibi, insanların aşklarını sevdalarını, üzüntülerini ve özlemlerini de anlatmaktadır.

Bu türküler incelendiğinde TRT repertuarında kayıtlı olan altmışbeş türküye rastlanmaktadır. Türkülerin birçoğunun

Ankara Devlet Konservatuvarı, Muzaffer Sarısözen, Mustafa Hoşsu tarafından derlendiği ve kaynak kişi Abdullah Uluçelik birçok türküde karşımıza çıkmaktadır. İncelenen 65 türküye baktığımızda bu türkülerden kırkikisinin kadına, sevgiliye olan aşk, özlem, seveda, üzüntü üzerine yazıldığı görülmektedir. Bu türküler incelendiğinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Eserler incelendiğinde yöresel iklim ve yaşam şartları dikkate alındığında türkü yakılan kadınların daha çok kırsal kesimde yaşadığı ve buna bağlı olarak kılık kıyafetlerinin de bu bölgelere uygun olarak şalvar olduğu ve canlı renklerden dikildiği görülmektedir. Yine bu bölgede yaşayan erkeklerin kadınların fiziksel olarak kilolu olanlarından hoşlandığı ve kadınların fiziksel özelliklerinden birçok türküde söz edildiği elde edilen veriler incelendiğinde görülmüştür.

TRT repertuarında kayıtlı olan birçok türkü gibi Afyonkarahisar bölgesinde söylenen türkülerde de çoğunlukla aşk, özlem, seveda, üzüntü ve buna benzer duygusal durumlar dile getirilmiştir. Bu bölgede okunan türkülerde kadının haberi olmadan tek taraflı olarak yaşanan bir aşktan ve bu aşkın sonucunda çekilen seveda ve üzüntüden bahsedilmektedir. Türküler incelendiğinde bu sevdanın kadın evlense de bitmediği hatta seveda ile birlikte acı ve üzüntünün eklendiği sözler incelendiğinde görülmektedir.

Kaynaklar

- Açar, S. (2015), *Toplumsal Cinsiyet Ekseninde Rock Müzikte Kadın: Şebnem Ferah Örnek Olayı*, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, Tamamlanmış Yüksek lisans Tezi, İzmir.
- Aydın, M. Bekar, E. Ö., Gören, Ş. Y., Sungur, M. A. (2016), Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016, Cilt:16, Yıl:16, Sayı: 1, 16: 223-242.
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Ecevit, Y. (1993). Aile, Kadın ve Devlet İlişkilerinin Değerlendirilmesinde Klasik ve Yeni Yaklaşımlar. *Kadın Araştırmaları Dergisi* 1, 9-34.
- Ecevit, Y. (2003), Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir? *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 25 (4).
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum, Algı, iletişim, İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İstanbul, S. (2018), Amatör Müzik Topluluklarındaki Kadın Üyelerin Sosyokültürel Profilleri (Niğde İli Örneği), Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi Cilt IV, Sayı 7.
- İstanbul, S. (2014), *Kültür ve Müzik Eğitimi Ögesi Olan Türkülerde Kadın Temasının Analizi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Tamamlanmış Doktora Tezi, Konya.
- Karakuş, E. Mutlu, E. Çoşkun D. Y. (2018), Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Öğretim Programlarının İncelenmesi, *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2018/II:31-54.
- Ökmen, A. B., (2019), *Sanatta Kadın ve 1960 Sonrası Feminist Yaklaşımlar (Women in Art and Post-1960 Feminist Approaches)*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Ana Sanat Dalı Heykel Sanat Dalı, Tamamlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Özdemir, H. (2019), Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Erkeklik ve Kadınlık Algısı: Bir Alan Araştırması, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Number: 10, 90-107.
- Özkişi, Z. G. (2012). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye’de Kadınların Bestecilik Eğitimine Erişimi ve Bestecilik Kariyeri, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol 7/3, 2105-2114.
- Sazak, N. (2008). Müziksel Algımanın Temel Boyutları, *Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Vol. 5 (1), 1-11.
- Tunçdemir, İ. (2004). Müzik Sanatında Kadın Olgusu, Yaratıcılığı ve Besteciliği, *Yeditepe Üniversitesi G.S.F. Kadın Çalışmalarında Disip-*

linler arası Buluşma Sempozyum. Sözlü Bildiri. 1-4 Mart, İstanbul.

TDK, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=cinsiyet%20temelli> (Erişim T. 29.01.2020, 10.54).

Resim 1. Ökmen, A. B., (2019), *Sanatta Kadın Ve 1960 Sonrası Feminist Yaklaşımlar (Women in Art and Post-1960 Feminist Approaches)*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Ana Sanat Dalı Heykel Sanat Dalı, Tamamlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Resim 2. https://blog.peramuzesi.org.tr/wp-content/uploads/2013/04/SVIKV.RK_.0009.jpg.

